

Zitting 1975-1976

11 022

Wijziging van het Wetboek van Koophandel en de Faillissementswet in verband met het tot stand brengen van een gemeenschappelijke Benelux-regeling betreffende de agentuurovereenkomst

Nr. 6

De vroegere stukken zijn gedrukt in de zitting 1970-1971

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 11 februari 1976

Algemeen

De vaste Commissie voor Justitie toont zich verheugd over de totstandkoming van de Benelux-modelwet betreffende de agentuurovereenkomst. Zij is echter verbaasd dat het daarna nog zolang heeft geduurd, voordat het onderhavige wetsontwerp kon worden ingediend en vraagt wat er de oorzaak van is dat in februari 1969 in België ingediende wetsontwerp nog niet is afgehandeld. De ondergetekende deelt naar aanleiding daarvan mede dat hij reeds in 1969 over aanwijzingen beschikte dat de commissie voor de Justitie van de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, mede gezien twee initiatiefvoorstellen betreffende hetzelfde onderwerp, enkele bezwaren had tegen de inhoud van de modelwet. Hij heeft met het oog daarop aanvankelijk een enigszins afwachtende houding aangenomen, maar ten slotte, in 1970, nadat hij terzake van Belgische zijde benaderd was, besloten het onderhavige wetsontwerp in te dienen, omdat hij het van belang achtte enig inzicht te hebben in het oordeel over de modelwet van de vaste Commissie voor Justitie van de Tweede Kamer bij de bepaling van zijn standpunt ten aanzien van bovenbedoelde bezwaren. Hij heeft van die bezwaren geen melding gemaakt in de memorie van toelichting omdat hij niet over voldoende gegevens beschikte betreffende de aard en het gewicht van die bezwaren en het nog geen vaststond dat de modelwet op grond daarvan zou moeten worden gewijzigd.

De besprekingen ter zake hebben inmiddels geleid tot de op 26 november 1973 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Benelux-overeenkomst betreffende de Agentuurovereenkomst, met Bijlage (Trb. 1974, 4). De in de bijlage opgenomen Gemeenschappelijke Bepalingen zijn in de plaats getreden van de Benelux-modelwet betreffende de Agentuurovereenkomst. De bepalingen van die modelwet zijn daarbij op verschillende punten gewijzigd. Een ontwerp van wet ter goedkeuring van genoemde overeenkomst is inmiddels ingediend. De ondergetekende verwijst naar de memorie van toelichting van dat ontwerp en naar de daarbij gevoegde Nederlandse tekst van de Gemeenschappelijke Toelichting betreffende de Benelux-Overeenkomst en daarbij behorende Gemeenschappelijke Bepalingen.

In verband met deze ontwikkeling wordt bij nota van wijzigingen voorgesteld het intitulé en de considerans van het onderhavige wetsontwerp te wijzigen door daarin te verwijzen naar genoemde overeenkomst en in het ont-

werp de wijzigingen aan te brengen die daarbij in de bepalingen van de modelwet zijn aangebracht. Die wijzigingen zijn voorzover zulks nodig werd geacht toegelicht in de genoemde Gemeenschappelijke Toelichting, waarnaar de ondergetekende hier ter plaatse moge verwijzen.

De commissie meent dat met invoering van de nieuwe bepalingen, vooral gezien de regeling van de goodwill vergoeding, niet dient te worden gewacht tot de andere Beneluxlanden zover zijn, en dat spoedige realisatie van de uitgangspunten van de modelwet de voorkeur verdient boven de zekerheid dat de regeling van de agentuurovereenkomst in de drie Beneluxlanden in alle onderdelen zoveel mogelijk gelijk loopt. De ondergetekende deelt dit standpunt, in zoverre dat hij onder de gegeven omstandigheden niet op de andere Beneluxlanden zou willen wachten. Hij heeft echter blijkens het voorgaande wel gemeend de behandeling van het ontwerp enige tijd te moeten aanhouden voor de totstandkoming van de bovengenoemde Beneluxovereenkomst, ten einde de eerder in Beneluxverband gemaakte afspraken een betere basis te geven en zoveel mogelijk te voorkomen dat de regeling van de Agentuurovereenkomst in de drie Beneluxlanden op belangrijke punten verschillen zou vertonen.

De commissie verklaarde zich geïnteresseerd in het parlementaire lot van de modelwet in de partnerlanden, omdat zij dat, naar ondergetekende begrijpt, van belang acht voor de vraag of harerzijds bepaalde wijzigingen zullen worden voorgesteld. Naar aanleiding hiervan deelt de ondergetekende mede dat hij er thans, gezien de totstandkoming van de Beneluxovereenkomst, van meent te mogen uitgaan dat ook België en Luxemburg hun wetgeving volledig aan de nieuwe regeling zullen aanpassen. Zekerheid dien-aangaande heeft hij uiteraard niet en hij meent, als gezegd, niet met invoering van de thans voorgestelde regeling te moeten wachten tot zodanige zekerheid verkregen is.

De commissie constateert dat de belangrijkste verbetering die het ontwerp brengt te vinden is in artikel 74°, dat de handelsagent bij het eindigen van de overeenkomst een recht op vergoeding toekent voor de door hem aan de onderneming van de principaal toegebrachte goodwill. Zij juicht het toe dat hiermede aan de op dit punt bestaande, onbevredigende toestand een einde wordt gemaakt, waarbij zij zich op het standpunt stelt dat bedoelde meerwaarde in wezen een stuk gemeenschappelijk eigendom van de principaal en van de agent is. De instemming met dit voorstel doet de ondergetekende genoeg. Ook hij is overtuigd dat dit artikel een belangrijke verbetering inhoudt, ook al zal het waarschijnlijk meebrengen dat vooral de eerste jaren in betrekkelijk veel gevallen een beroep op de rechter wordt gedaan. Zowel nationaal als internationaal wint de overtuiging veld dat de handelsagent die de klantenkring heeft uitgebreid bij het einde van de overeenkomst aanspraak moet kunnen maken op een zekere vergoeding, ook al is er sprake van een normale beëindiging. Ten aanzien van de omvang van die vergoeding en de voorwaarden waarvan het recht op vergoeding afhankelijk moet worden gesteld bestaan evenwel in verschillende landen verschillende opvattingen. Mede in verband daarmee staat de ondergetekende enigszins gereserveerd tegenover de kwalificatie van de meerwaarde als een stuk gemeenschappelijk eigendom. In ieder geval zou hij aan deze beeldspraak geen consequenties willen verbinden ten aanzien van de wettelijke regeling.

De opmerking van de commissie betreffende de in het tweede lid van artikel III van het wetsontwerp met betrekking tot bedoelde vergoeding voorgestelde overgangsregeling worden bij de bespreking van dat artikel aan het eind van deze memorie beantwoord.

Alvorens over te gaan tot beantwoording van de in het verslag gestelde vragen betreffende de afzonderlijke artikelen, vestigt de ondergetekende er de aandacht op dat de meeste van die vragen neerkomen op vragen betreffende de overeenkomstige artikelen van de Gemeenschappelijke Bepalingen. De interpretatie van deze bepalingen is uiteindelijk een zaak van de rechter, in het bijzonder van het Benelux-Gerechtshof. De rechter zal daarbij waarschijnlijk te rade gaan bij de Gemeenschappelijke Toelichting en moge-

lijk ook bij de handelingen van de Raadgevende Interparlementaire Benelux-raad. Hetgeen hieronder over die bepalingen gezegd wordt, in antwoord op bedoelde vragen, is vergeleken daarmee slechts van ondergeschikte betekenis.

Artikelen

Artikel 74b

Vele en verschillende andere leden vroegen zich in eerste instantie af of het woord «commissieloon» een juiste benaming is, maar konden zich daar, gezien de toelichting, uiteindelijk wel mee verenigen. Verscheidene leden vroegen of er ernstig bezwaar tegen is de in Nederland gebruikelijke benaming «provisie» aan te houden. In antwoord op deze vraag deelt de ondergetekende mede dat in het nadere overleg ter zake in Beneluxverband besloten is in de Nederlandse tekst van de Gemeenschappelijke Bepalingen «commissieloon» door het in Nederland gebruikelijke «provisie» te vervangen.

Artikel 74d

In de eerste alinea kan, mede gezien de Franse tekst, inderdaad beter gesproken worden van «tijdens de duur der Agentuurovereenkomst».

Gezien de gewijzigde tekst onder c, stelt de ondergetekende voor de woorden «een klant» onder b te vervangen door «iemand».

Artikel 74e

In de commissie wordt er voor gepleit voor de weigering of het voorbehoud van de principaal, genoemd in het tweede lid, en voor het beding dat het recht op provisie doet afhangen van de uitvoering van de overeenkomst, genoemd in het derde lid, de schriftelijke vorm voor te schrijven. Het eerste ten einde de agent meer rechtszekerheid te geven en het laatste ten einde te bevorderen dat hij er zich van bewust is dat een uitzondering wordt gemaakt op de grondregel dat het werk betaald moet worden.

Een en ander is uitvoerig besproken in het recente Benelux-beraad. Ten aanzien van de laatstgenoemde kwestie werd daarbij naar voren gebracht dat genoemde grondregel, volgens welke het werk betaald moet worden, in de praktijk weinig of geen erkenning gevonden heeft, gezien het feit dat het recht op provisie regelmatig afhankelijk wordt gesteld van de uitvoering van de afgesloten transactie. Dat laat zich verklaren uit de omstandigheid dat het de partijen bij een Agentuurovereenkomst in het algemeen niet zo zeer te doen is om het verrichten van bepaalde werkzaamheden, zoals bij de arbeidsovereenkomst, als wel om het bereiken van een bepaald resultaat, bestaande in de totstandkoming van overeenkomsten die door de tegenpartij worden nagekomen en aldus winst opleveren voor de principaal. Uit die winst kan dan laatstgenoemde de provisie van de agent betalen. Dat systeem brengt mede dat de agent een zeker belang heeft bij dat resultaat en dat de principaal geen provisie verschuldigd is indien dat resultaat niet bereikt wordt. Dit is ook in het belang van de handelsagenten, omdat dit ertoe medewerkt, dat van hun diensten gebruik gemaakt wordt. Het zal daarenboven ten gevolge hebben dat de principaal minder snel geneigd zal zijn een order te weigeren of slechts onder voorbehoud te aanvaarden.

Men zal zich wel moeten realiseren dat de bemoeienissen van de agent over het algemeen beperkt zijn tot bemiddeling en dat de afsluiting door de principaal en de nakoming door de derde doorgaans geen moeilijkheden opleveren, zodat de agent als regel recht heeft op provisie. Voorts dat het op de weg van de principaal ligt aan te geven en zo nodig te bewijzen dat dit niet het geval is omdat de derde in gebreke blijft.

In verband met een en ander heeft men de agent in een aantal landen, zoals de Bondsrepubliek Duitsland (§ 87a, tweede lid, Handelsgesetzbuch) en Zwitserland (artikel 418h, Code des Obligations), wel een recht toegekend op provisie na afsluiting van een transactie, maar hem tevens verplicht die provisie terug te betalen indien de derde niet nakomt. Onder de Benelux-regeling is op dit punt de thans in Nederland geldende regeling gehandhaafd, krachtens welke daartoe een speciaal beding nodig is. Een dergelijk beding voorziet blijkens het voorgaande echter in een vrij algemeen gevoelde behoefte en is thans dan ook gebruikelijk. Onder die omstandigheden leek het wat ver gaan daarvoor de schriftelijke vorm te eisen. In artikel 6, derde lid, van artikel 74e van het gewijzigd ontwerp is echter wel tot op zekere hoogte aan de wens van de commissie tegemoet gekomen doordat, in afwijking van de overeenkomstige bepaling van de modelwet, wordt geëist dat het beding «uitdrukkelijk» wordt gemaakt. Gezien de ingevolge het derde lid op hem rustende bewijslast, zal de principaal er in de meeste gevallen, in zijn eigen belang wel op toezien dat het beding schriftelijk wordt vastgelegd. Ten aanzien van handelsreizigers wordt handhaving voorgesteld van de regel dat slechts schriftelijk kan worden afgeweken (voorgesteld artikel 75a, derde lid, geldend artikel 75r, derde lid). Ten einde misverstand op dit punt te voorkomen is de verwijzing in artikel 75a, tweede lid, naar artikel 74e, derde lid, beperkt tot de laatste zin van dat derde lid.

Ten aanzien van de eerstgenoemde kwestie, betreffende de vorm van de weigering of het voorbehoud van de principaal ten aanzien van de aanvaarding van een order, wijst de ondergetekende erop dat een dergelijke weigering of voorbehoud in de meeste gevallen zijn grond zal vinden in het feit dat de principaal ernstige twijfel koestert aan de uitvoerbaarheid van de order. In die gevallen zal de agent, in verband met bovenbedoeld beding, doorgaans weinig of geen belang hebben bij aanvaarding door de principaal. De principaal zal ook hier ongetwijfeld de voorkeur geven aan de schriftelijke vorm wegens de op hem rustende bewijslast. Onder deze omstandigheden werd het niet nodig geacht door het eisen van de schriftelijke vorm bij voorbaat andere mogelijkheden uit te sluiten.

Artikel 74f

Aan de suggestie van de commissie om in het eerste lid te spreken van «dit loon» in plaats van «het loon», is gevolg gegeven door deze woorden hier en in het daarmee overeenkomende artikel 7, eerste lid, van de Gemeenschappelijke Bepalingen geheel te laten vervallen. De ondergetekende acht het, vooral gezien de voorafgaande zin, voldoende duidelijk dat het woordje «zijn» (kosten) in het tweede lid van dit artikel terugslaat op de handelsagent. Het woordje «op» in de vierde regel van dit lid is vervangen door «of».

Artikel 74h

Het woord «geringe» dient inderdaad gelezen te worden als «geringere». Ten aanzien van de vraag wat in het tweede lid van dit artikel en in het eerste lid van artikel 74n dient te worden verstaan onder «voorafgaande tijd», bij voorbeeld als de betrokken agent reeds tien jaar werkzaam is, en de vraag of het niet verstandiger zou zijn, en meer in overeenstemming met de huidige wetgeving, deze woorden te vervangen door «de twaalf voorafgaande maanden», verwijst ondergetekende in de eerste plaats naar hetgeen daarover wordt gezegd in de Gemeenschappelijke Toelichting. Uit de tekst van genoemde bepalingen en de toelichting op artikel 15 van de Gemeenschappelijke Bepalingen volgt dat de rechter op dit punt een grotere vrijheid heeft dan onder de overeenkomstige bepalingen van de huidige Nederlandse wetgeving, met name de vrijheid in bijzondere gevallen ook rekening te houden met de provisie die de agent meer dan een jaar tevoren verdiende. De ondergetekende acht dit een verbetering.

Artikel 74m

De commissie pleit voor het laten vervallen van het zevende lid van artikel 1639w Burgerlijk Wetboek, omdat zij van mening is dat door het ontbreken van de mogelijkheid van hoger beroep de rechtszekerheid wordt aangetast. De ondergetekende is met de commissie van mening dat in de mogelijkheid van hoger beroep moet worden voorzien en dat genoemde bepaling daartoe dient te worden gewijzigd. Een voorstel daartoe zal worden opgenomen en een binnenkort in te dienen wetsontwerp.

Ten einde het artikel niet te lang te maken, zou de ondergetekende de verwijzing naar enkele leden van artikel 1639w, BW willen behouden. Hij wijst er daarbij op dat deze bepalingen voor agentuurovereenkomsten van betrekkelijk weinig belang zijn, omdat dergelijke overeenkomsten als regel op korte termijn beëindigd kunnen worden.

Artikel 74n

Het feit dat het eerste lid de rechter gebiedt rekening te houden met alle ter zake «dienende omstandigheden» (thans gewijzigd in «in acht te nemen factoren»), doet aan de betekenis van het tweede lid van dit artikel niet af. Laatstgenoemde bepaling geeft de rechter de bevoegdheid de overeenkomstig het eerste lid berekende som te matigen, bij voorbeeld op grond van de overweging dat het in de gegeven omstandigheden een excessief voordeel voor de agent zou betekenen. Het is immers mede blijkens het gestelde in het derde lid van dit artikel en de Gemeenschappelijke Toelichting niet de bedoeling dat de rechter bij de vaststelling van de in het eerste lid bedoelde som rekening houdt met de hoogte van het werkelijk door de agent geleden nadeel (schade). Dat brengt mede dat ook de vraag of deze door het ontvangen van die som een voordeel geniet in beginsel irrelevant is. In verband daarmee wordt in de Gemeenschappelijke Toelichting dan ook een «gefixeerd» bedrag gesproken. De bepaling van het tweede lid dient om toepassing van het eerste lid te corrigeren, voor het geval deze tot buitensporige uitkomsten mocht leiden.

Artikel 74o

In het voorlopig verslag worden een aantal vragen gesteld omtrent de in dit artikel vervatte eis dat de door de agent aan het bedrijf van de principaal toegevoegde waarde «aanmerkelijk» moet zijn ten einde voor vergoeding in aanmerking te komen. Deze bepaling brengt mede dat een zeer geringe waardevermeerdering buiten beschouwing dient te blijven. De Duitse en Zwitserse wet beogen hetzelfde met de woorden «erheblich» en «effectif». Dit houdt naar de mening van de ondergetekende geen belangrijke beperking in. Dat kan ook worden afgeleid uit de bepaling van het tweede lid, die de aanspraak beperkt tot één jaar provisie; een tegenspraak is hierin, zo gezien, niet gelegen. Het lijkt aangewezen om voor de beoordeling van de vraag of een toevoeging aanmerkelijk is alleen te letten op het rayon van de handelsagent, aangezien de regeling is afgestemd op de verhouding tussen de principaal en de betrokken handelsagent. Dat wordt ook in Duitsland aangenomen (vgl. G. Schröder, *Recht der Handelsvertreter*, 5de dr. 1973, blz. 391, aant. 8 ad § 89b).

Dat de Franse wetgeving de beperking van het tweede lid niet kent is juist. Uit de daarmee opgedane ervaring kunnen echter moeilijk conclusies worden getrokken voor wat betreft de onderhavige vergoeding, in aanmerking genomen dat de vergoeding waarop de «agent commercial» aldaar aanspraak kan maken bij beëindiging van zijn overeenkomst een enigszins ander karakter heeft en doordat deze afhankelijk is gesteld van de door de agent geleden schade en de wijze waarop de overeenkomst wordt beëindigd (vgl. J. Catoni, *La rupture du contrat d'agent commercial*, 1970, en G.H. Leiss, *Der Anspruch des Agenten auf Entschädigung für die Kundschaft in rechtsvergleichender Darstellung*, 1965).

Artikel 74p

Dat eenzijdige schriftelijke bevestiging niet is te beschouwen als schriftelijke vaststelling in de zin van dit artikel acht de ondergetekende voldoende duidelijk. Het blijkt ten overvloede uit de Gemeenschappelijke Toelichting.

Aangezien het concurrentiebeding ook kan strekken ter bescherming van andere belangen dan de door de agent toegevoegde klantenkring, is er naar de mening van ondergetekende geen aanleiding te bepalen dat alleen rechten aan een zodanig beding kunnen worden ontleend, indien de vergoeding van artikel 74o verschuldigd is. De Gemeenschappelijke Bepalingen leggen geen verband tussen deze twee bepalingen, ook niet in die zin dat het recht op die vergoeding met een concurrentieverbod gepaard gaat.

Aan een bepaling in dit artikel dat het concurrentiebeding geen gevolg heeft indien het jaarloon beneden een bepaald bedrag blijft, zoals in de Belgische en Luxemburgse wetgeving betreffende de arbeidsovereenkomst, bestaat naar de mening van de ondergetekende geen behoefte. Uit het feit dat zodanige beperking niet voorkomt in het overeenkomstige artikel (17) van de bij de Beneluxovereenkomst behorende Gemeenschappelijke Bepalingen blijkt dat men van Belgische en Luxemburgse zijde dezelfde mening was toegedaan.

Ook voor een bepaling krachtens welke de principaal geen rechten kan ontlenen aan een concurrentiebeding indien de overeenkomst is geëindigd door een rechterlijke uitspraak gegrond op omstandigheden die redelijkerwijze voor zijn rekening komen, zelfs indien hem ter zake daarvan generlei verwijt treft, acht hij niet voldoende termen aanwezig. Het is hem niet duidelijk aan welke gevallen hierbij moet worden gedacht. De bevoegdheid van de rechter het beding geheel of gedeeltelijk teniet te doen, ingevolge het derde lid van dit artikel, en de handelsagent een vergoeding toe te kennen, ingevolge het vierde lid van artikel 74m, bieden zijns inziens voldoende mogelijkheden om met de omstandigheden van het geval rekening te houden. Een overeenkomstige wijziging van artikel 741, lid 3, zou de mogelijkheid openen van een risicoaansprakelijkheid, ook van de handelsagent. Daaraan is, voor zover bekend, in de praktijk geen behoefte gebleken. Ook wat dit betreft ziet de ondergetekende geen aanleiding voor een verder gaande bescherming van handelsagenten dan van werknemers.

Artikel 74q

De verwijzing in dit artikel naar artikel 74h dient inderdaad vervangen te worden door een verwijzing naar artikel 74l.

Artikel II

Opneming van een aangepaste tekst van de artikelen 40 en 239 Faillissementswet in deze afdeling van het Wetboek van Koophandel zou naar de mening van ondergetekende de leesbaarheid niet ten goede komen en in strijd zijn met het systeem van de wet. Zou men daartoe overgaan, dan zou men hetzelfde moeten doen in het Burgerlijk Wetboek, in de bepalingen betreffende de arbeidsovereenkomst. De Faillissementswet is de aangewezen plaats voor regelingen als deze.

Aangezien de Faillissementswet geen genummerde leden kent, wordt voorgesteld in het ontwerp de cijfers aan het begin van het nieuwe vijfde lid van artikel 40 en het nieuwe vierde lid van artikel 239 te schrappen.

Artikel III

Aan het slot van haar algemene beschouwingen spreekt de commissie zich uit over de voorgestelde overgangsregeling, waarbij zij te kennen geeft een sterke voorkeur te hebben voor de schrapping van het tweede lid van dit artikel, stellende dat het bij artikel 74o alleen gaat om een – rijkelijk late – ju-

ridische erkenning van een bestaande, morele, aanspraak. Bovendien vraagt de commissie zich af hoe die vergoeding aan de hand van bedoelde overgangsbepaling zou moeten worden berekend, in aanmerking genomen dat die vergoeding reeds aan drie andere factoren gerelateerd is. Ten slotte vraagt de commissie, aan het eind van haar verslag, welke regeling op dit punt getroffen is in enkele andere landen en wat in dit opzicht in België is voorgesteld.

Wetswijzigingen eerbiedigen over het algemeen rechten uit lopende overeenkomsten. Artikel 3 van de Overgangswet 1829 bepaalt dan ook dat rechten uit overeenkomsten voortvloeiende worden geregeld door de wetten welke in werking waren toen die overeenkomsten werden gesloten. Sociale overwegingen kunnen evenwel een uitzondering op deze regel rechtvaardigen vooral wanneer het overeenkomsten betreft welke lang plegen te lopen. In verband daarmee werd dan ook bij de invoering van de wet van 13 juli 1907, Stb. 193, betreffende de arbeidsovereenkomst, en van de wet van 5 november 1936, Stb. 207, betreffende handelsagenten en handelsreizigers, uitgegaan van het beginsel van directe werking: toepasselijkheid op lopende overeenkomsten, doch alleen voor het vervolg. Het voorgestelde eerste lid van het onderhavige artikel (III) bevat een soortgelijke bepaling.

Het voorgestelde tweede lid was slechts bedoeld als een verduidelijking van het eerste lid. Het ging er van uit dat de regeling geen terugwerkende kracht heeft en trok daaruit de consequentie dat bij de berekening van de vergoeding van artikel 74o geen rekening mag worden gehouden met feiten die zich vóór de inwerkingtreding hebben voorgedaan. Dit laatste kwam de ondergetekende ongewenst voor, onder meer omdat het in dat geval een belangrijk verschil zou maken of een agentuurovereenkomst vlak vóór of vlak ná de datum van in werking treden van de nieuwe regeling een einde zou nemen en dit mogelijk aanleiding zou kunnen zijn bestaande relaties te verbreken. Het zou tot op zekere hoogte te vergelijken zijn met de toekenning van pensioenrechten over reeds verstreken diensttijd, hetgeen doorgaans op bezwaren stuit omdat daarop niet behoefde te worden gerekend, zodat er niet voor is gereserveerd; «tot op zekere hoogte», omdat de vergoeding waar het hier om gaat minder direct afhankelijk is van de (dienst)tijd dan bij pensioenrechten doorgaans het geval is.

Bij vergelijkbare regelingen in andere landen heeft men zich van deze moeilijkheid niet altijd voldoende rekenschap gegeven, hetgeen het soms moeilijk maakt vast te stellen, wat de regeling op dit punt precies meebrengt.

In Zwitserland heeft men de overeenkomstige bepaling (artikel 418u OR) slechts na verloop van een periode van twee jaren (na inwerkingtreding van de wet) op lopende contracten van toepassing verklaard. Niet duidelijk was of en in hoeverre dit meebracht dat daarna bij de bepaling van het bedrag van de vergoeding rekening mocht of moest worden gehouden met feiten die zich tijdens die periode of zelfs vóór bedoelde inwerkingtreding hadden voorgedaan. In 1957 besliste het Bundesgerichtshof echter dat dit laatste moest worden aangenomen.

De Westduitse regeling bevat een overgangsbepaling (in paragraaf 6) waarbij de nieuwe bepalingen, met inbegrip van de «Ausgleichsanspruch» toepasselijk worden verklaard op lopende contracten. Hoe men dit heeft toegepast is de ondergetekende niet bekend. Hetzelfde geldt de Oostenrijkse wet van 24 juni 1921. Opgemerkt zij echter dat de onderhavige kwestie bij de toepassing van laatstgenoemde wet een geheel ander belang heeft, omdat er daarin van uitgegaan wordt dat de vergoeding geringer dient te zijn naargelang de overeenkomst langer geduurd heeft en dat de agent geen recht heeft op vergoeding indien de overeenkomst eerst na een bepaalde tijd – aanvankelijk drie jaar – wordt beëindigd.

Het Franse decreet van 1958 betreffende handelsagenten bevat geen overgangsbepaling, hetgeen mogelijk verband houdt met het feit dat de vergoeding die daarbij aan de handelsagent wordt toegekend meer het karakter heeft van een schadevergoeding. De Franse wet van 18 juli 1937 betreffende

de handelsreizigers bevatte wel een overgangsbepaling. Daarin worden de bepalingen van deze wet van toepassing verklaard op lopende contracten, maar wordt niets gezegd over de berekening van de vergoeding voor het aanbrengen van klanten; de jurisprudentie besliste echter dat bij dit laatste ook rekening diende te worden gehouden met klanten die de agent reeds vóór de inwerkingtreding had aangebracht (vgl. P. Roubier, *Le droit transitoire*, 2e dr., 1960, blz. 378, noot 1).

Het Belgische ontwerp naar aanleiding van de Benelux-modelwet bevatte geen overgangsbepaling. Dit was wel het geval in de Belgische wetten van 27 juli 1961 en 30 juli 1963 betreffende alleenverkopers resp. handelsreizigers. Daarbij werden de bepalingen van de wetten van toepassing verklaard op lopende contracten, zonder dat werd aangegeven hoe de vergoeding voor het aanbrengen van klanten dient te worden berekend.

Dat zich bij de berekening van het bedrag van de vergoeding moeilijkheden zullen voordoen acht de ondergetekende zeker niet uitgesloten. De jurisprudentie zal op dit punt zo nodig richtlijnen moeten geven. Dat een caesuur in de tijd, als voorgesteld in het tweede lid van artikel III, daarbij op zich zelf tot grote moeilijkheden aanleiding zou geven acht hij niet aannemelijk.

Tegen schrapping van het tweede lid heeft hij ernstige bezwaren, omdat hij het gewenst acht dat de wet een duidelijke bepaling op dit punt inhoudt. Een bepaling in de door de commissie gewenste zin, krachtens welke het bij lopende contracten geheel irrelevant zou zijn op welk tijdstip de klanten zijn aangebracht, zou naar de mening van ondergetekende, mede gezien het belang van de principalen, te ver gaan. In aanmerking genomen dat de parlementaire behandeling van dit ontwerp aanzienlijk is vertraagd, is hij echter wel bereid aan de wensen van de commissie tegemoet te komen door bedoelde bepaling zodanig te wijzigen dat in plaats van «het in werking treden van deze wet» gelezen wordt: 1 januari 1971. Dat zal meebrengen dat bij de bepaling van de betrokken vergoeding ook rekening zal moeten worden gehouden met de hogere waarde die de handelsagent in de tussengelegen periode aan de onderneming heeft verschaft.

De Minister van Justitie,
A.A.M. van Agt